

Голові разової спеціалізованої вченої ради ДФ 64.502.014 Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Стасиша НАПрН України доктору юридичних наук, професору, член-кореспонденту НАПрН України, заслуженому діячу науки і техніки України
Володимиру ГОЛІНІ

ВІДГУК

офіційного опонента –професора кафедри військового права військового факультету міжнародних відносин та права Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктора юридичних наук, доцента, **КАРЕЛІНА Владислава Володимировича** на дисертаційну роботу **БІЛОУС Каріни Станіславівни** на тему: «Правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі»
подану на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08«Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Організація і проведення підготовки засуджених до соціально корисної життєдіяльності в суспільстві після звільнення з місць позбавлення волі є однією з найважливіших проблем науки кримінально-виконавчого права, оскільки до сих пір не сформована система реінтеграції засуджених, яка дозволяла б інтегрувати в суспільство індивіда після відbutтя покарання, зробити його здатним нормально функціонувати й влаштовувати своє життя відповідно до загальноприйнятих спільнотою норм. Через труднощі в реінтеграції, низку негативних наслідків (розрив соціально корисних зв'язків із близькими родичами, знайомими, трудовим колективом тощо), засуджений після закінчення строку відбування покарання потрапляє у суспільство, де він має дотримуватися закону, проте не завжди може йому слідувати. У зв'язку з цим важливо, на якому етапі й як проходить реінтеграція, які методи використовуються при її проведенні. Крім

того, вирішення окресленої проблеми ускладнюється й тим, що нині реінтеграція визнана державою неефективною, про що свідчить стабільний рівень рецидиву й наголошення на необхідності реформ у процесі ресоціалізації засуджених у кожній з підготовлених концепцій/стратегій розвитку пенітенціарної системи України. Системні зміни в цьому напрямку вже давно на часі та потребують якнайшвидшого їх втілення.

З огляду на це, проведення теоретико-прикладного дослідження підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі дозволить як теоретикам, так і практикам розгорнути наукову дискусію щодо окремих його положень й використати отримані за її підсумками результати при реформуванні системи виконання покарання в цілому й підготовки засуджених до звільнення зокрема. Безперечно, нагальність вивчення означеної проблеми підкреслюється необхідністю гармонізації вітчизняного законодавства із правом Європейського Союзу шляхом удосконалення правозастосованої діяльності відповідно до міжнародних стандартів. Все вищевказане свідчить про актуальність, новизну й вагоме практичне і теоретичне значення розробки теми дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у даній дисертаційній роботі, є високим та якісним на основі ретельно проведеного дослідження. Дослідниця уважно вивчила та проаналізувала багато наукових джерел і нормативно-правових актів, які стосуються підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі.

Структура роботи обумовлена об'єктом і предметом дослідження. Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі. Предметом дослідження є правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі. Структура роботи аргументовано викладена згідно поставлених наукових завдань і у цілому відповідає обраній темі дослідження. Визначений авторкою підхід до структури і змісту дослідження є логічним, дає можливість всебічно та повно висвітлити значне коло актуальних питань. Загалом, матеріал дисертації викладено послідовно, відповідно до визначеного дисертанткою

змісту, що свідчить про глибоке та змістове засвоєння теми обраного дослідження. В дисертації сформульовано цілий ряд нових та належно обґрунтованих наукових положень, що є внеском здобувачки в юридичну науку.

Наукові положення роботи, зокрема ті, що стосуються поняття підготовки засуджених до звільнення, детально досліджені та аргументовані.

Аналіз міжнародних стандартів у сфері підготовки засуджених до звільнення, показав, що дослідниця враховувала не лише внутрішні аспекти функціонування системи, але й інтегрувала свої дослідження у світовий контекст. Проведений порівняльний аналіз дозволив встановити, які саме методи та інструменти виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі є актуальними в українському контексті порівняно з практикою і стандартами інших країн. Такий підхід надає науковим положенням дисертації додаткової обґрунтованості та важливості, а також вказує на можливі шляхи покращення ситуації у сфері підготовки засуджених до звільнення в Україні на основі найкращих практик та стандартів, що застосовуються в інших країнах.

Висновки та рекомендації, надані у дисертаційній роботі, є науково обґрунтованими і практично значущими. Запропоновані автором конкретні шляхи покращення підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі базуються на результативному аналізі проведених досліджень і враховують найкращий міжнародний досвід та практику.

Наукова новизна одержаних результатів. Отримані результати дослідження мають значну наукову новизну та становлять важливий внесок в інститут підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі. Основні аспекти наукової новизни поділяються на наступні ключові пункти.

Важливим внеском є авторське визначення підготовки засуджених до звільнення, яка розуміється як система заходів, здійснюваних установами виконання покарання з першого дня відбування покарання, а на завершальному етапі у взаємодії з органами пробації та суб'єктами соціального патронажу, спрямованих на полегшення реінтеграції засуджених після звільнення з місць

позбавлення волі, шляхом створення для цього об'єктивних і суб'єктивних передумов.

Важливим компонентом наукової новизни є вивчення міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду щодо підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі. Дослідниця детально вивчила та проаналізувала зарубіжні нормативи та практику підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі і використала цей досвід для розробки рекомендацій щодо його поліпшення в Україні.

Робота містить конкретні та практично значущі рекомендації щодо поліпшення підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі, які базуються на науковому аналізі та міжнародному досвіді. Ці рекомендації можуть бути використані у нормотворчій та практичній діяльності для покращення організації та проведення підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі.

Отже, результати дослідження мають високий науковий потенціал та важливість для подальшого розвитку та вдосконалення інституту підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі, а також внесок у розвиток наукової спільноти та практичну діяльність у галузі пенітенціарної системи.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що сформульовані й викладені у дисертації положення, узагальнення, висновки й рекомендації мають як загальнотеоретичне, так і практичне значення для науки кримінального та кримінально-виконавчого права, які можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – для подальших наукових розробок у теорії кримінально-виконавчого права; правотворчій діяльності – при вдосконаленні нормативно-правових актів, які регулюють питання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі; правозастосовній діяльності – для використання в діяльності установ виконання покарань Міністерства юстиції України, органів пробації та суб'єктів соціального патронажу (акт впровадження Харківського обласного центру зайнятості від 4 грудня 2023 року (Додаток Е)); навчальному процесі –

під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-виконавче право», написання навчально-методичних матеріалів та інше.

Повнота викладення наукових положень, висновків і результатів в опублікованих працях. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення у чотирох наукових статтях: три з яких опубліковані у фахових наукових виданнях України, одна стаття опублікована у фаховому науковому виданні закордоном, а також у чотирох тезах доповідей і повідомлень на науково-практичних конференціях.

Підсумки розробки проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення і висновки були оприлюднені на таких міжнародних науково-практичних конференціях: «Права і свободи людини та їх забезпечення в умовах несвободи» (м. Чернігів, 1 листопада 2018 року); «Інститут пробації в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку» (м. Київ, 16 квітня 2019 року); «Дотримання прав ув'язнених та роль у цьому національного превентивного механізму» (м. Харків, 13 грудня 2019 року); «Встановлення позитивних взаємин із правопорушником як принцип пробації» (м. Харків, 18 грудня 2020 року).

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота, що підготовлена Білоус Каріною Станіславівною складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, шести додатків. Загальний обсяг дисертації становить 224 сторінок, з яких основного тексту – 183 сторінки. Список використаних джерел складається із 175 найменувань і займає 30 сторінок. Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40. Анотація дисертації відповідає встановленим вимогам та є узагальненим коротким викладом її основного змісту, в якій представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу.

Наукове дослідження характеризується системним підходом до предмета дослідження та відрізняється помітною методологічною культурою, де

висвітлено широке коло нових проблем і оригінальних авторських підходів щодо їх вирішення. Дисерантка коректно і вдало полемізує, аргументує свої судження, пов'язує загальнотеоретичні проблеми з конкретним емпіричним матеріалом.

Відсутність порушень академічної добродетелі. Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертаційне дослідження Білоус Каріни Станіславівни містить посилання на використані джерела та літературу відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав та академічної добродетелі. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації свідчить, що вимоги щодо академічної добродетелі дисеранткою дотримано. Порушення академічної добродетелі не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, необхідно звернути увагу на деякі питання, які потребують додаткової аргументації під час захисту:

1. Посттюремна пробація не входить до предмету кримінально-виконавчого права. Чи потребуватиме розширення предмет кримінально-виконавчого права при її запровадженні? .
2. В соціологічному опитуванні респондентам було поставлено питання стосовно необхідності місцевих програм в рамках яких фінансувалися б заходи з реінтеграції осіб, звільнених з місць позбавлення волі, проте подальшого висвітлення цього питання по тексту дисертації не було здійснено.
3. Чи вплине зміна мети виконання покарання на мету покарання за кримінальним кодексом. Якщо так, то яким чином?
4. Якщо покласти діяльність з посттюремної пробації на некомерційні організації, здійснивши при цьому їхнє державне фінансування, чи виникнуть ризики і якщо так, то які?
5. Наголошено, що під підготовкою засуджених до звільнення розуміється комплекс заходів, проте змістом його не наповнено.

позитивну оцінку якості виконаної роботи, не применшують роль і значення дисертації. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в даній роботі, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад авторки в юридичну науку.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Білоус Каріни Станіславівни на тему «Правове регулювання підготовки до звільнення засуджених до позбавлення волі», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» є актуальним, завершеним, самостійним та логічно побудованим науковим дослідженням. Отримані результати мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення для кримінально-виконавчого права України у цілому.

Аналіз дисертаційного дослідження та публікацій дозволяє зробити висновок, що дисертація Білоус Каріни Станіславівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а здобувачка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**професор кафедри військового права
військового факультету міжнародних відносин та права
Військового інституту Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка
доктор юридичних наук, доцент**

Підпис Кареліна В.В. засвідчує
Начальник відділу персоналу та стрійового
полковник Віталій ДУБЕНЕЦЬ

Владислав КАРЕЛІН